

Acil Servise Başvuran ve 1-6 Yaş Grubu Çocuğu Olan Annelerin Ev Kazalarına Yönelik Güvenlik Önlemlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi

Examination of Safety Measures Against Home Accidents of Mothers with 1-6 Years Age Group Children Presenting to Emergency Service According to Some Variables

Tuba ŞENTEPE¹, İlknur KAHRİMAN²

ÖZ

Bu araştırma; çocuk acil servisine başvuran 1-6 yaş grubu çocuğu olan annelerin, ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi amacıyla yapıldı. Araştırma, çocuk acil servisine başvuran ve 1-6 yaş arası çocuğu olan 390 anne ile yürütüldü. Araştırmanın verileri, tanıtıcı bilgi formu ve "0-6 yaş grubu çocuklarda ev kazalarını önlemeye yönelik güvenlik önlemleri tanımlama ölçeği" kullanılarak toplandı. Araştırmada annelerin yaş ortalamaları 31,73±5,88 yıl olup %40,5'inin üniversite mezunu olduğu saptandı. Çalışmadaki çocukların yaş ortalamalarının 3,61±1,59 yıl olduğu, bu çocukların %50,5'inin erkek çocuk olduğu belirlendi. Araştırmaya katılan çocukların %46,9'unun en az bir kez ev kazasına maruz kaldığı belirlendi. Çocukların en sık düşme/kayma (%51,3) ve yanma/haşlanma (%23,5) şeklindeki ev kazalarına maruz kaldıkları saptandı. Annelerin ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerini tanımlama ölçeği puan ortalamalarının 178,39±14,99 olduğu belirlendi. Araştırmada 35 yaşın altında, üniversite mezunu, çalışan, gelir durumu iyi olan, çekirdek aile tipine sahip, ilde yaşayan ve tek çocuğa sahip olan annelerin ölçek puan ortalamalarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu görüldü (p<0,05). Sonuç olarak; annelerin ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerini tanımlama ölçek puan ortalamalarının yüksek olduğu saptandı.

Anahtar Kelimeler: Anne, Çocuk, Ev Kazaları, Güvenlik Tedbirleri, Hemşirelik.

ABSTRACT

This research was conducted for the purpose of examining the safety precautions for domestic accidents by mothers with children aged 1-6 years to apply for child emergency services. The study was conducted with 390 mothers with children between the ages of 1 and 6 who presented to the pediatric emergency service. Data were collected by using an information form and the "Scale for identification of safety measures for preventing home accidents in 0-6 years age group children". It was found that the mean age of the mothers in the research was 31.73±5.88 (years). 40.5% of them were university graduates. It was determined that the mean age of the children in the study was 3.61±1.59 (years) and 50.5% of these children were male. It was determined that 46.9% of the children participating in the study experienced a home accident at least once. It was found that the children were exposed to home accidents most frequently as falling / slipping (51.3%) and burning / scalding (23.5%). The mean score of the mothers' scale for identification of safety measures for home accidents was 178.39±14.99. In the study, it was observed that the mean scale scores of the mothers under the age of 35, university graduate, employed, with a good income, with a nuclear family type, living in the province, and with only one child were significantly higher (p<0.05). As a result, It was determined that mothers' scale score averages for identification of safety measures for home accidents were high.

Keywords: Child, Home Accidents, Mothers, Nursing, Security Measures.

Bu çalışma 1. yazarın yüksek lisans tezinden türetilmiştir. İlgili Üniversitenin Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulundan (24.09.2028 tarihli ve 24237859-559 sayılı) ve Hastaneden (03.07.2018 tarihli ve 40986104/799 sayılı) yazılı izin alınmıştır.

¹ Uzman Hemşire Tuba ŞENTEPE, Van İl Sağlık Müdürlüğü, Edremit 2 Nolu Acil Sağlık Hizmetleri İstasyonu, tubaozdemir53@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5957-0380

² Doç. Dr. İlknur KAHRİMAN, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, ilknurkahrیمان@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-6968-9446

İletişim / Corresponding Author: İlknur KAHRİMAN
e-posta/e-mail: ilknurkahrیمان@hotmail.com

Geliş Tarihi / Received: 26.06.2022
Kabul Tarihi/Accepted: 24.09.2022

GİRİŞ

Ev kazaları, ev içinde ya da evde bulunan balkon, havuz, bahçe, garaj gibi evin etrafında oluşabilecek kazalardır.¹

Dünyada ve ülkemizde ev kazaları, genellikle okul öncesi dönemdeki çocuklarda daha fazla görülmesi, hastalık, sakatlık ve ölümle sonuçlanmasına neden olmasından dolayı büyük önem taşımaktadır.² Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), kazaların %45'inin evde, %30'unun sokakta, %14'ünün işletmelerde, %10'unun yollarda gerçekleştiğini ortaya koymuştur.³ Türkiye'de trafik kazalarından sonra ikinci sırada yer alan ev kazaları %25 oranında meydana gelmekte ve ev kazalarının %45,4'ü ise 0-6 yaşta görülmektedir.⁴ Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verileri incelendiğinde ise, 1-17 yaş aralığındaki çocuk ölümleri, en fazla kasıtsız yaralanma ve zehirlenmelere bağlı olarak gerçekleşmiştir.⁵

Ev kazaları, çocuğun anlama yeteneğinin gelişmemiş olması, tehlikelerin farkına varamaması, ebeveynlerin tutumları ve evin bulunduğu çevre ile ilişkilidir.¹ Çocukların tehlikeleri fark edememeleri, daha hareketli olmaları ve yaşadıkları alanlarda, gelişimlerine uygun güvenlik önlemlerinin alınmamış olması ev kazalarının çocuklarda daha çok görülmesinin sebepleri arasında sayılmaktadır.⁶⁻⁹ Özellikle oyun dönemi çocukları meraklı, araştırmacı ve tehlikelerin bilincinde değildirler.¹⁰ Okul öncesi dönemdeki çocuklar, sürekli evde vakit geçirdiklerinden, ev kazaları ile daha sık karşılaşmaktadırlar.^{8,9} Okul öncesi dönemi çocuklarda düşme, yanma ve boğulma gibi yaralanmalara bağlı ölüm oranları yüksektir.¹¹ Kazalar, çocuğun sağlığını

fiziksel, sosyal ve psikolojik olarak bir bütün halinde etkiler ve hastalıklara, sakatlıklara ve ölüme sebep olabilir. Bu sebeple çocukluk çağı yaralanmaları, önem verilmesi gereken bir sağlık sorunudur.¹¹ Ev kazaları ile ilgili yapılan bazı çalışmalarda kazaların türünün ve oluş şeklinin çocuğun yaşına göre değişiklik gösterdiği belirlenmiştir ve en sık meydana gelen kaza nedeninin düşme olduğu görülmüştür.^{1,12} Ev kazası nedeniyle acil servise başvuran hastaların ise %67,7'si çarpma ve düşmeler, %10,9'u yanık, %5'i kesik, %6,3'ü tıbbi farmasötik ya da kimyasal madde içme nedeniyle başvurduğu belirlenmiştir.¹³

Çocukluk çağı ev kazalarında en önemli sebep insan faktörü ve ev ortamıdır.³ Özellikle 0-6 yaş aralığındaki çocukların kendilerini yaralanmalardan koruyacak davranışsal beceriye sahip olmamaları nedeniyle, onlar için uygun oyun ve yaşam alanının oluşturulması ve çocukların güvenliğinin kontrol edilmesi ebeveynlere aittir.¹⁴ Ülkemizde toplumsal sorumluluklar göz önüne alındığında bu sorumluluk özellikle bu yaş grubunda çocukla daha çok vakit geçiren anneye aittir. Bu nedenle ev kazaları ve koruyucu önlemler konusunda annelerin bilgilendirilip eğitilmesi, anne ve babanın kaza oluşumuyla ilgili risk algılarının artırılması ve ev içerisinde kazaya sebebiyet verecek unsurlarla ilgili basit düzenlemelerin yapılması, ev kazalarının önlenmesinde önemli girişimler olarak sıralanabilir.³ Bu bağlamda araştırma, acil servise başvuran 1-6 yaş aralığında çocuğa sahip olan annelerin ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

MATERYAL VE METOT

Araştırmanın Tipi

Bu araştırma tanımlayıcı tipte yapıldı.

Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Araştırma, Eylül 2018- Şubat 2019 tarihleri arasında Türkiye'nin kuzey

doğusunda yer alan bir üniversite hastanesinin çocuk acil servisinde gerçekleştirildi.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini üniversite hastanesi çocuk acil servisine başvuran ve 1-6 yaş arası çocukların anneleri oluşturdu. Örneklem alınacak anne sayısı için bilinmeyen sıklıklarda örneklem sayısını tespit etmek için %50 sıklık alınmıştır. Uygulama sıklığı %50, sapma 0.05 ölçek alındığında örneklem büyüklüğü 384 anne olarak belirlendi. Veri kayıpları olabileceği göz önünde bulundurularak örneklem sayısı 390'a ulaştırıldı. Araştırmaya 1-6 yaş grubu çocuğu olan, iletişim sorunu olmayan, Türkçe konuşabilen, okuyabilen ve yazabilen, araştırmaya katılmayı kabul eden anneler dahil edildi

Araştırmanın Değişkenleri

Bağımsız Değişkenler

Annelerin ve çocuklarının tanıtıcı özellikleri, ev kazası geçirme durumu ve annelerin yaşadığı evin ev kazasını etkileyebilecek özellikleri bağımsız değişkenlerdir.

Bağımlı Değişkenler

Annelerin ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerini tanılama ölçeği (EKYGÖTÖ) puanıdır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak "Tanıtıcı Bilgi Formu" ve "0-6 Yaş Grubu Çocuklarda EKYGÖTÖ" kullanıldı.

Tanıtıcı Bilgi Formu

Bu form araştırmacı tarafından literatür^{2,10,15,16} taranarak oluşturuldu. Form, annelerin ve çocuklarının tanıtıcı özelliklerine (annenin yaşı, eğitim durumu, çocuk sayısı, çocuğunun yaşı ve cinsiyeti vb.), yaşadıkları eve ait özelliklere, ev kazasına maruz kalma durumlarına, geçirdikleri ev kazasının türüne, ev kazasının gerçekleştiği evin bölümüne, kazaların meydana gelme nedenlerine ve annelerin önlem alma durumlarına yönelik 20 sorudan oluştu.

0-6 Yaş Çocuklarda Annelerin Ev Kazalarına Yönelik Güvenlik Önlemlerini Tanılama Ölçeği (EKYGÖTÖ)

Ölçek, 0-6 yaş çocuğu olan annelerin çocuklarını ev kazalarından korumaya yönelik güvenlik önlemlerine ilişkin davranışlarını tanılamak için Çınar ve Görak (2003) tarafından geliştirildi. Beşli likert tipindeki bu ölçek 34 olumlu ve 6 olumsuz (6, 9, 23, 26, 30, 40) ifade içeren kırk maddeden oluşmaktadır. Olumsuz ifade bulunan maddeler tersine çevrilerek puanlanmaktadır. Her madde 1 ile 5 arasında puanlanmaktadır. Ölçekten en düşük 40 puan alınırken, en yüksek 200 puan alınmaktadır. Alınan puanın yükselmesi, annelerin çocuğunu ev kazalarından korumaya yönelik güvenlik önlemlerini en üst düzeyde aldığını göstermektedir. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.82'dir.¹⁷ Ölçeğin bu araştırmadaki Cronbach's Alpha değerinin 0.897 olduğu belirlenmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırmada yüz yüze görüşme tekniği kullanarak anketler dolduruldu. Veriler çocuk acil servisine başvuran tüm anneler ile tek tek görüşülerek araştırmaya dahil edilme kriterlerini karşılayan ve araştırmaya katılmayı kabul eden annelerle müşahede alanında çocuklarını beklerken araştırmacı tarafından toplandı. Annelerin formları cevaplama süreleri 15-20 dakika sürdü. Araştırmaya katılmayı kabul eden annelere bilgilendirilmiş onam formu ile bilgi verilerek gönüllülüğün esas olduğu belirtildi.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yürütüleceği ildeki hastaneden 03.07.2018 tarihli ve 40986104/799 sayılı kurum izni ve Üniversitenin Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'ndan (24.09.2018 tarihli ve 24237859-559 sayılı) etik kurul izni alındı. Ayrıca araştırmada kullanılan ölçekler için ölçeği geliştiren kişilerden ölçek kullanım izni ve araştırmaya katılan annelerden onam alındı. Araştırma Helsinki Deklerasyonu Prensiplerine uygun olarak yapıldı.

Verilerin Analizi ve Değerlendirilmesi

Veriler IBM SPSS V23 ile analiz edildi. Normal dağılıma uygunluk Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleri ile incelendi. İkili gruplara göre normal dağılmayan verilerin karşılaştırılmasında Mann-Whitney U testi kullanıldı. Üç ve üzeri gruplara göre normal dağılmayan nicel verilerin karşılaştırılmasında Kruskal Wallis testi kullanıldı. Tanımlayıcı verilerin analizinde aritmetik ortalama, ortanca (minimum – maksimum), standart sapma

frekans (yüzde) olarak sunuldu. Önem düzeyi $p<0,05$ olarak alındı.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar Türkiye'nin kuzey doğusunda bulunan bir üniversite hastanesinin çocuk acil servisine müracaat eden ve 1-6 yaş grubu olan çocukların annelerine genellenebilir olması araştırmanın sınırlılığı olarak görüldü.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Tablo 1'e göre annelerin EKYGÖTÖ puan ortalamalarının daha yüksek olduğu ve EKYGÖTÖ puan ortalamaları ile anne yaş grubu arasında anlamlı farklılık olduğu belirlendi. Buna göre 35 yaş altında olan annelerin güvenlik önlemlerini daha fazla aldığı görüldü. Araştırma sonuçlarımızla benzer olarak yapılan bazı çalışmalarda da 35 yaş grubu ve altında olan annelerin ev kazalarına yönelik önlem alma durumlarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulundu.^{18,19} Çiçekler ve arkadaşları (2012) ile Korğalı (2019)'nın çalışmalarında ise 35 yaşın altındaki annelerin EKYGÖTÖ puan ortalamalarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmış, ancak puan ortalamaları ile anne yaşı arasında anlamlı fark olmadığı bulunmuştur.^{20,21} Bu araştırma bulgularından farklı olarak bazı çalışmalarda ise anne yaşı ile EKYGÖTÖ puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olmadığı saptandı.^{16, 22,23} Bu araştırmada üniversite mezunu olan annelerin EKYGÖTÖ puan ortalamalarının daha yüksek olduğu, annelerin eğitim düzeyi arttıkça güvenlik önlemlerini daha fazla aldıkları ve eğitim durumu ile EKYGÖTÖ puan ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olduğu belirlendi. Literatürde de bu araştırma bulgusuna benzer şekilde ev kazasına maruz kalan çocukların annelerinin daha çok ilkökul ve altında bir eğitime sahip oldukları ve eğitim düzeyi yüksek olan annelerin EKYGÖTÖ puan ortalamalarının daha yüksek olduğu belirtilmektedir.^{18-20,23} Araştırma bulgularımızın aksine Çiçekler ve arkadaşlarının (2012) çalışmasında ise eğitim

düneyi azaldıkça EKYGÖTÖ puan ortalamalarının daha yüksek olduğu ve Öztürk ve arkadaşlarının (2010) çalışmasında da eğitim seviyesi yüksek düzeyde olan annelerin çocuklarının daha fazla ev kazası geçirdikleri belirtilmektedir.^{21,22} Bu araştırmada annelerin eğitim düzeylerinin artmasıyla birlikte ev kazalarından çocuklarını korumak için aldıkları önlemlerin de arttığı söylenebilir.

Tablo 1'e göre çalışan annelerin çalışmayan annelere göre EKYGÖTÖ puan ortalamalarının daha yüksek olduğu ve puan ortalamaları ile anne çalışma durumu arasında anlamlı fark olduğu bulundu. Araştırma bulgularımıza benzer olarak Korğalı (2019) ile Gündüz ve AYTEKİN (2015) çalışmasında da çalışan annelerin EKYGÖTÖ puan ortalamalarının daha yüksek olduğu saptandı.^{20,23} Şekerci ve İnal (2016) ve Karatepe ve Akış (2013), çalışmalarında bulgularımızın aksine annelerin çalışma durumunun ölçek puan ortalamalarını etkilemediği görüldü.^{12,16} Araştırmamızda gelir durumunu iyi, orta ve kötü olarak değerlendiren annelerin gelir durumu ile EKYGÖTÖ puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu ve annelerin gelir durumu arttıkça ölçek puanlarının da arttığı bulundu. Yapılan bazı çalışmalarda da bu araştırma bulgusuna benzer sonuçlar elde edildi.^{16,18,19} Korğalı (2019) ve Aktaş'ın (2010) çalışmalarında ise bulgularımızın aksine ailelerin gelir düzeyleri ile annelerin EKYGÖTÖ puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmadı.^{20,24}

Araştırmamızda çekirdek aile yapısındaki annelerin EKYGÖTÖ puan ortalamalarının daha yüksek olduğu ve ölçek puan ortalamaları ile annenin sahip olduğu aile tipi arasında anlamlı bir fark olduğu görüldü (Tablo 1). Araştırma bulgularımızın aksine Şekerci ve İnal (2016) ve Aktaş (2010)'ın çalışmalarında çekirdek aile tipine sahip ailelerin puan ortalamaları yüksek olup, ölçek puanları ile aile tipi arasında anlamlı bir farka rastlanılmadı.^{16,24} Younesian ve ark. (2016) ve Erkal (2010)'ın çalışmasında ise geniş aile tipine sahip annelerin EKYGÖTÖ puan ortalamalarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulundu.^{18,19} Araştırmamızda çekirdek aile yapısına sahip annelerin çocuğun evdeki güvenliğinden daha çok sorumlu olmasından dolayı evde daha fazla güvenlik önlemleri almış olduğu düşünülmektedir. Araştırmamızda yaşadığı yer il olan annelerin EKYGÖTÖ puan ortalamalarının daha yüksek olduğu ve yaşanan yer ile EKYGÖTÖ puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık olduğu saptandı. Korğalı (2019)'nın çalışmasında elde edilen sonuçlar bulgularımızla benzerlik göstermektedir.²⁰

Tablo 1'e göre tek çocuğu olan annelerin ölçek puan ortalamalarının, iki ve daha fazla çocuğu olan annelerden anlamlı farkla daha yüksek olduğu saptandı. Ailedeki çocuk sayısı arttıkça puan ortalamalarının azaldığı görülmektedir. Bu durum ailedeki çocuk sayısının artmasına bağlı olarak annelerin her çocuğa ayırabileceği zamanın ve kontrolün azalması ve annelerin iş yükünün artmasına bağlı olabileceği şeklinde düşünülebilir. Yapılan bazı çalışmalarda sonuçlarımızla benzer olarak çocuk sayısı arttıkça alınan önlemlerin azaldığı belirtilmektedir.^{10,18-20,23} Çiçekler ve arkadaşlarının (2012) çalışmasında ise üç çocuğu olan annelerin kazalara yönelik güvenlik önlemi puan ortalamalarının iki çocuğu olan annelerden daha yüksek olduğu bulundu.²¹ Araştırma sonuçlarımızın aksine çocuk sayısının ölçek puan ortalamalarını etkilemediğini gösteren çalışmalar da mevcuttur. Şekerci ve İnal (2016)'ın çalışmasında ailedeki çocuk sayısı ile EKYGÖTÖ puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olmadığı bulundu.¹⁶ Aktaş (2010)'ın çalışmasında da ailedeki çocuk sayısının ölçek puan ortalamalarını etkilemediği saptandı.²⁴

Tablo 1. Annelerin Tanımlayıcı Özellikleri ile EKYGÖTÖ Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Özellikler		$\bar{X} \pm Ss$	Med (min - maks)	Gruplar arası p	
Yaş grubu	<35 (n=265)	179,76 ± 15,08	183 (122 - 200)	0,002 (z=-3,17)	
	≥35 (n=125)	175,50 ± 14,43	179 (138 - 200)		
Eğitim durumu	İlkokul (n=45)	163,64 ± 17,15	165 (122 - 196)	0,0001 (Kw=138,115)	
	Ortaokul (n=64)	166,50 ± 13,96	167 (136 - 192)		
	Lise (n=123)	178,92 ± 11,61	181 (133 - 199)		1-3, 1-4, 2-3,2-4, 3-4
	Yüksekokul (n=158)	187,00 ± 9,84	190 (153 - 200)		
Çalışma durumu	Çalışıyor (n=182)	184,15 ± 12,44	187 (122 - 200)	0,0001 (z=-7,638)	
	Çalışmıyor (n=208)	173,35 ± 15,24	177 (129 - 199)		
Gelir durumu	İyi (n=207)	184,47 ± 11,44	187 (140 - 200)	0,0001 (Kw=92,484)	
	Orta (n=157)	173,87 ± 14,30	178 (122 - 200)		
	Kötü (n=26)	157,31 ± 15,66	155 (129 - 187)		1-2,1-3,2-3
Aile tipi	Çekirdek (n=372)	178,76 ± 14,96	182 (122 - 200)	0,016 (z=-2,404)	
	Geniş (n=18)	170,89 ± 14,07	168 (147 - 193)		
Yaşadığı yer	İl (n=328)	180,65 ± 13,39	183 (122 - 200)	0,0001 (Kw=39,232)	
	İlçe (n=25)	170,60 ± 17,98	176 (137 - 198)		
	Köy (n=37)	163,68 ± 16,56	166 (129 - 187)		(1-3, 2-3)
Çocuk sayısı	1 çocuk (n=140)	182,01 ± 12,83	184 (137 - 200)	0,001 (Kw=13,494)	
	2 çocuk (n=144)	177,01 ± 16,00	181 (129 - 200)		
	3 ve üzeri çocuk (n=106)	175,48 ± 15,42	179 (122 - 199)		1-2, 1-3

\bar{X} : Aritmetik Ortalama; Ss: Standart Sapma; Med (min - maks): Ortanca (minimum- maksimum); Kw: Kruskal Wallis Varyans Analizi; z: Mann Whitney U testi

Tablo 2'ye göre çocukların yaş ortalamaları $3,61 \pm 1,59$ yıldır. Araştırmamızda 4-6 yaş grubu çocuğa sahip olan annelerin EKYGÖTÖ puan ortalamaları, 1-3 yaş grubu çocuğa sahip olan annelerin EKYGÖTÖ puan ortalamalarından daha yüksek olup, puan ortalamaları ile çocuğun

yaşı arasında anlamlı bir fark olmadığı belirlendi. Araştırma sonuçlarımıza benzer olarak Şekerci ve İnal (2016)'ın çalışmasında ev kazalarının en sık 1-3 yaş aralığında meydana geldiği ve çocuğun yaşı ile annelerin ölçek puan ortalamaları arasında anlamlı ilişki olmadığı bulundu.¹⁶

Tablo 2. Çocukların tanıtıcı özellikleri ile EKYGÖTÖ puan ortalamalarının karşılaştırılması

Özellikler		$\bar{X} \pm Ss$	Med (min - maks)	Gruplar arası p
Yaş grubu	1-3 yaş (n=184)	176,94 \pm 16,29	180 (122-199)	0,187 (z=-1,320)
	4-6 yaş (n=206)	179,68 \pm 13,63	183 (138-200)	
Yaş ortalaması (3,61 \pm 1,59 yıl; Min-Max:1-6)				
Cinsiyeti	Kız (n=193)	178,19 \pm 15,56	181 (129 - 200)	0,98 (z=-0,025)
	Erkek (n=197)	178,59 \pm 14,45	182 (122 - 200)	

\bar{X} : Aritmetik Ortalama; Ss: Standart Sapma; Med (min – maks): Ortanca (minimum- maksimum); z: Mann Whitney U testi

Öztürk ve arkadaşlarının (2010) çalışmasında 38-47 ay arasında çocuğu olan annelerin puan ortalamalarının daha yüksek olduğu belirlendi.²² Çiçekler ve arkadaşlarının (2012) çalışmasında da 2-4 yaş grubu çocuğu olan annelerin puan ortalamalarının 4-6 yaş grubu çocuğu olan annelerden daha fazla olduğu ve EKYGÖTÖ puanları arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edildi.²¹ Öztürk ve arkadaşlarının (2010) ve Çiçekler ve arkadaşlarının (2012) çalışmaları araştırmamızın sonuçları ile farklılık göstermektedir.²¹

Araştırmamızda çocuğun cinsiyeti ile EKYGÖTÖ puan ortalamalarının benzer olduğu ve ölçek puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olmadığı bulundu (Tablo 2). Yapılan diğer çalışmalarda da benzer sonuçlara rastlanıldı.^{16,21} Korğalı (2019) ve Balibey ve arkadaşlarının (2011) çalışmasında erkek çocuğa sahip annelerin puan ortalamalarının daha yüksek olduğu çocuğun cinsiyeti ile ölçek puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu bulundu.^{20,25}

Tablo 3'e göre ev kazasına maruz kalmayan çocukların annelerinin ölçek puan ortalamalarının anlamlı şekilde yüksek olduğu saptandı. Araştırma sonuçlarımızla benzer olarak yapılan çalışmalarda ev kazasına maruz kalmayan çocukların annelerinin EKYGÖTÖ puan ortalamalarının ev kazasına maruz kalan çocukların

annelerinden daha yüksek olduğu bulundu.^{12,18,23} Bu sonuçtan yola çıkarak güvenlik önlemi alan annelerin çocuklarının daha az ev kazası geçirdiği söylenebilir. Öztürk ve arkadaşları (2010) çalışmalarında ise sonuçlarımızın aksine çocuğu ev kazası geçiren annelerin ölçek puan ortalamalarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulundu.²² Araştırmamızda kaza geçirdiğinde yanlarında çoğunlukla annelerin olduğu görülmekle birlikte, yanında bakıcı olan çocukların annelerinin EKYGÖTÖ puan ortalamalarının anlamlı olarak yüksek olduğu görüldü. Bu sonucun annelerin ev işleri nedeniyle çocuğun gözetimine daha az öncelik vermesi, bakıcıların ise çocukların bakımından sorumlu olmaları nedeniyle dikkatlerini sadece çocuklara vermelerinden kaynaklanacağı düşünülmektedir. Yapılan çalışmalarda da çocuğun ev kazası geçirdiği esnada çoğunlukla yanlarında annelerin olduğu belirtilmektedir.^{16,18,20,23,26} Araştırmamızda ev kazası geçirilen evin bölümünün annelerin ölçek puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık olmadığı, ev kazalarının daha çok salon/oturma odasında meydana geldiği, bunu mutfak ve banyonun izlediği görüldü. Bu sonucun ailenin çocukla birlikte geçirdiği vakitlerin daha çok salon/oturma odasında olmasından ve bu alanda gerekli önlemleri yeterince almadıklarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Korğalı (2019), Younesian

(2016), Şekerci ve İnal (2016) çalışmalarında da benzer olarak en çok ev kazalarının oturma odasında meydana geldiği bunu mutfak izlediği belirtilmektedir.^{16,19,20} Parmeswaran ve arkadaşlarının (2016)

çalışmasında ise ev kazalarının daha çok mutfak, banyo ve oturma odasında meydana geldiği belirtilmektedir.²⁷

Tablo 3. Çocukların ev kazası geçirme durumuna ilişkin özellikleri ile EKYGÖTÖ puan ortalamalarının karşılaştırılması (n=390)

Özellikler		$\bar{X} \pm Ss$	Med (min - maks)	Gruplar arası p
Ev kazası geçirme durumu	Evet (n=183)	174,43 ± 15,79	177 (129 - 199)	0,0001 (z=-4,922)
	Hayır (n=207)	181,89 ± 13,34	184 (122 - 200)	
Çocuk ev kazası geçirdiğinde yanında bulunan kişi	(1) Anne (n=90)	174,02 ± 16,74	177 (129 - 200)	0,021 (Kw=14,955)
	(2) Bakıcı (n=13)	186,08 ± 10,57	190 (169 - 199)	
	(3) Baba (n=11)	180,45 ± 10,81	179 (165 - 196)	
	(4) Anneanne/babaanne (n=31)	179,84 ± 13,89	185 (153 - 196)	
	(5) Yalnız (n=44)	171,66 ± 16,75	169 (137 - 199)	
	(6) Kardeş (n=11)	169,82 ± 17,73	172 (136 - 193)	
	(7) Aile bireyleri (n=33)	179,15 ± 12,27	183 (155 - 198)	
Ev kazası geçirilen evin bölümü	Salon (n=117)	174,36 ± 16,75	178 (129 - 199)	0,151 (Kw=8,098)
	Mutfak (n=47)	177,06 ± 12,02	177 (155 - 199)	
	Banyo (n=14)	182,50 ± 17,82	190 (140 - 200)	
	Oda (n=40)	176,28 ± 16,36	183 (136 - 194)	
	Koridor (n=11)	178,82 ± 14,76	187 (156 - 195)	
	Balkon (n=4)	163,00 ± 12,27	161 (152 - 178)	

\bar{X} : Aritmetik Ortalama; Ss: Standart Sapma; Med (min - maks): Ortanca (minimum- maksimum); Kw: Kruskal Wallis Varyans Analizi; z: Mann Whitney U testi

Tablo 4. Çocukların ev kazası geçirme nedenlerine göre EKYGÖTÖ puan ortalamalarının karşılaştırılması

Nedenler		$\bar{X} \pm Ss$	Med (min - maks)	Gruplar arası p
Dikkatsizlik	Var (n=128)	173,13 ± 17,03	176 (129 - 200)	0,011 (z=-2.546)
	Yok (n=107)	178,84 ± 13,52	181 (141 - 199)	
Uygunsuz koşullar	Var (n=28)	172,11 ± 15,90	176 (132 - 195)	0,174 (z=-1.358)
	Yok (n=207)	176,22 ± 15,71	179 (129 - 200)	
Uykusuzluk	Var (n=9)	162,56 ± 19,91	156 (137 - 192)	0,032 (z=-2.141)
	Yok (n=226)	176,25 ± 15,39	179 (129 - 200)	
Oyun nedeniyle	Var (n=76)	178,70 ± 14,10	181 (141 - 199)	0,056 (z=-1.912)
	Yok (n=159)	174,31 ± 16,34	177 (129 - 200)	
Kaza sonucu	Var (n=19)	180,63 ± 14,72	187 (141 - 195)	0,106 (z=-1.614)
	Yok (n=216)	175,30 ± 15,80	178 (129 - 200)	

\bar{X} : Aritmetik Ortalama; Ss: Standart Sapma; Med (min - maks): Ortanca (minimum- maksimum); z: Mann Whitney U testi

Tablo 4'e göre annelerin çocuklarının çoğunlukla dikkatsizlik nedeniyle ev kazalarının olduğunu belirttiği ve dikkatsizlik, uykusuzluk nedeniyle çocuğu ev

kazası geçiren annelerin ölçek puan ortalamalarının anlamlı olarak daha düşük olduğu ve gerekli önlemleri yeterince almadıkları görülmektedir (Tablo 4). Şekerci

ve İnal (2016)'ın çalışması da araştırma sonuçlarımızla benzerlik göstermektedir.¹⁶ Younesian (2016) çalışmasında ise ev kazalarının meydana gelme nedeninin en fazla dikkatsizlik olduğu, bunu ev ortamının güvenli olmasının takip ettiği ve kaza nedeniyle önlem alma tedbirleri arasında anlamlı fark olduğu görüldü.¹⁹

Tablo 5'e göre düşme/kayma şeklindeki ev kazalarının daha fazla görüldüğü bunu yanma/haşlanma şeklindeki ev kazalarının izlediği görüldü. Düşme/kayma nedeniyle ev kazası geçiren çocukların annelerinin puan ortalamalarının daha düşük olduğu ve düşme/kaymaya bağlı kaza türleri ile annelerin aldıkları güvenlik önlemleri ölçek puanları arasında anlamlı farka rastlanılmadı (Tablo 5). Yapılan diğer çalışmalarda da düşmelerin en çok görülen ev kazaları olduğu belirtilmektedir.^{10,16,19,24,25} Yanma/haşlanma şeklindeki ev kazaların ise araştırmamızda ikinci sırada görülen kaza türü olduğu ve yanma/haşlanma sonucu ev kazası geçiren çocukların annelerinin ölçek puan ortalamalarının daha düşük olduğu ve yanma/haşlanma şeklindeki kaza türleri ile annelerin aldıkları güvenlik önlemleri ölçek puanları arasında anlamlı farkın olduğu belirlendi. Yanma/haşlanma şeklindeki ev kazalarının ikinci sırada olduğunu gösteren çalışmalarda bulunmaktadır.^{10,16}

Araştırmamızda ev kazası nedeniyle hastaneye yatırılan çocukların annelerinin

puan ortalamalarının daha düşük olduğu ve ölçek puan ortalamaları ile hastaneye yatırılma durumu arasında anlamlı fark olduğu belirlendi. Korğalı (2019)'nın çalışmasında çocukları hastaneye yatırılan annelerin puan ortalamalarının daha düşük olduğu, ancak ölçek puanları ile hastaneye yatırılma durumu arasında anlamlı fark olmadığı belirlendi.²⁰

Araştırmamızda annelerin çoğunun ev kazası sonrası önlem aldığı ve önlem alan annelerin EKYGÖTÖ puan ortalamalarının daha yüksek olduğu ve önlem alma durumu ile EKYGÖTÖ puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık olduğu görüldü. Şekerci ve İnal (2016)'ın çalışmasında önlem alan annelerin sayısının (%36,3) araştırma sonuçlarımızdan daha düşük olduğu saptandı.¹⁶

Araştırmamızda ev kazalarına yönelik eğitim alan annelerin EKYGÖTÖ puan ortalamaları eğitim almayan annelere göre anlamlı olarak daha yüksek bulundu. Younesian (2016) ve Şekerci ve İnal (2016)'ın çalışma bulguları da, sonuçlarımızla benzerlik göstermektedir.^{16,19} Öztürk, Yıldırım Sarı, Bektaş ve Elçigil (2010) çalışmasında da eğitim alan annelerin puan ortalamaları daha yüksek olup, ölçek puanları ile eğitim alma durumu arasında anlamlı farka rastlanılmadı.²²

Tablo 5. Çocukların geçirdiği ev kazası türlerine göre EKYGÖTÖ puan ortalamalarının karşılaştırılması

Kaza türü		$\bar{X} \pm Ss$	Med (min - maks)	Gruplar arası p
Düşme/ kayma	Var (n=142)	177,73 ± 15,35	181 (132 - 200)	0.55 (z=-0.598)
	Yok (n=248)	178,77 ± 14,80	182 (122 - 200)	
Yanma/ haşlanma	Var (n=65)	169,14 ± 16,99	169 (129 - 196)	0.0001 (z=-5.007)
	Yok (n=325)	180,24 ± 13,86	183 (122 - 200)	
Yabancı cisimle boğulma	Var (n=22)	174,18 ± 17,92	177 (137 - 198)	0.295 (z=-1.048)
	Yok (n=368)	178,64 ± 14,79	182 (122 - 200)	
Yaralanma/ kesik	Var (n=37)	167,95 ± 14,80	168 (144 - 193)	0.0001 (z=-4.46)
	Yok (n=353)	179,49 ± 14,61	182 (122 - 200)	
Zehirlenme	Var (n=9)	176,33 ± 13,97	178 (153 - 196)	0.537 (z=-0.618)
	Yok (n=381)	178,44 ± 15,03	182 (122 - 200)	
Elektrik çarpması	Var (n=2)	168,00 ± 38,18	168 (141 - 195)	-
	Yok (n=388)	178,45 ± 14,89	182 (122 - 200)	

\bar{X} : Aritmetik Ortalama; Ss: Standart Sapma; Med (min - maks): Ortanca (minimum- maksimum); z: Mann Whitney U testi, “ - ” denek sayısı yetersizliğinde istatistiksel test uygulanmamıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada annelerin yaş grubu, eğitim durumu, çalışma durumu, gelir durumu, aile tipi, ailenin yaşadığı yer, çocuk sayısı, çocuğun ev kazası geçirme durumu, kaza geçirdiğinde yanında bulunan kişi ile EKYGÖTÖ puan ortalamalarının arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu bulundu. Annelerin çocuklarının yaklaşık yarısının en az bir kere ev kazası geçirdiği, kazaların çoğunun dikkatsizlik nedeni ile gerçekleştiği, ev kazası geçiren çocukların üçte birinden fazlasının yanında annesi yanında iken kaza geçirdiği, kazaların çoğunun evin salon/oturma odasında

gerçekleştiği saptandı. Ev kazasına maruz kalan çocukların yarıdan fazlasının düşme/kaymaya maruz kaldıkları belirlendi. Bu doğrultuda sağlık ekibi tarafından annelere, evin her köşesinde çocuklarının karşılaşabileceği riskli durumları belirlemeleri, ev kazası riskini azaltacak düzenlemelerde bulunmaları ve güvenlik önlemleri almaları önerilebilir. Bunun için sağlık profesyonelleri tarafından annelere çocukların gelişim özellikleri ve ev kazaları güvenlik önlemleri konusunda eğitimler verilmeli ve çocukların yalnız bırakılmaması gerekliliğinin önemini anlatmalıdır.

KAYNAKLAR

1. Çapık, C. ve Gürol, P.A. (2014). "Eğitimin Annelerin Ev Kazalarına Yönelik Güvenlik Tedbirlerini Tanılama Yetilerine Etkisi". Kafkas Tıp Bilimleri Dergisi, 4 (3), 87-94.
2. Kurt, Y.F. ve Aytekin, A. (2015). "0-6 Yaş Grubu Çocuklarda Ev Kazaları". Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi, 2 (1), 22-32.
3. Ateş, E. ve Set, T. (2018). "Ev Kazalarının Tanımı ve Temel Özellikleri". In: İ. KAHRİMAN, H. KARADENİ, A. ŞAHİN, Ö. TATLI (Ed.), Çocukluk Kazalarında Acil Yaklaşım (1-4). Ankara: Akademisyen Kitabevi.
4. Törüner, E.K. ve Büyükgöncü, L. (2011). "Çocuk Sağlığı Temel Hemşirelik Yaklaşımları". Ankara: Göktuğ Yayıncılık.
5. TÜİK (2020). "İstatistiklerle Çocuk". Erişim adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Cocuk-2020-37228> (Erişim tarihi: 04 May 2021).
6. UNICEF (2021). "Key Practice: Managing Child Injuries And Accidents At Home". Erişim adresi: <https://www.unicef.org/uganda/key-practice-managing-child-injuries-and-accidents-home> (Erişim tarihi: 8 Mart 2021).
7. Arıkan, D, Çelebioğlu, A. ve Tüfekçi, F.G. (2013). "Çocukluk Dönemlerinde Büyüme ve Gelişme". In: Z. CONK, Z. BAŞBAKKAL, H.B. YILMAZ, B. BOLİŞİK (Ed.), Pediatri Hemşireliği (75-79). Ankara: Akademisyen Tıp Kitabevi.
8. Kahrıman, İ. ve Karadeniz, H. (2018). "Bir-altı Yaş Grubu Çocukların Ev Kazası Geçirme Durumları Ve Annelerin İlk Yardım Uygulamalarının İncelenmesi: Trabzon Örneği". Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri Dergisi, 10 (4), 283-291.
9. Erdem, S.S, Bolu, F. ve Mayda, A.S. (2017). "Annelerin Ev Kazalarına Yönelik Güvenlik Önlemlerinin Tanımlanması". Konuralp Tıp Dergisi, 9, 40-46.
10. Yalaki, Z, Taşar, M.A, Kara, N. ve Dallar, Y. (2010). "Sosyoekonomik Düzeyi Düşük Olan Ailelerin Ev Kazaları Hakkında Bilgi Düzeylerinin Ölçülmesi". Akademik Acil Tıp Dergisi 9: 129-133.
11. Kahrıman, İ. and Karadeniz, H. (2018). "Effects of a Safety-Awareness-Promoting Program Targeting Mothers of Children Aged 0-6 Years to Prevent Pediatric Injuries in the Home Environment: Implications for Nurses". J Trauma Nurs, 25 (5), 327-335.
12. Karatepe, T.U. ve Akış, N. (2013). "0-6 Yaş Çocuklarda Ev Kazası Geçirme Sıklığı ve İlişkili Faktörler". Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, 39 (3), 165-168.
13. Özdemir, U, Reşitoğlu, S, Tolunay, O, Çelik, T, Celiloğlu, C, Karakılıç, A, Tanyeli, Z, Sarıbaş, E, Kazgan, Ş.T, Pehlivan, D, Uç, D. ve Çelik Ü. (2016). "Çocuk Acile Başvuran Ev Kazalarının Değerlendirilmesi". J Pediatr Emerg Intensive Care Med, 3, 146-150.
14. Turan, T, Dündar, S.A, Yorgancı, M. ve Yıldırım Z. (2010). "0-6 Yaş Grubu Çocuklarda Ev Kazalarının Önlenmesi". Ulus Travma Acil Cerrahi Dergisi, 16, 552-555.
15. Dolgun, E, Kalkım, A. and Ergün, S. (2017). "The Determination of Home Accident Risks and Measures to Prevent Accident of Children: Quasi-experimental Research". Turkish Journal of Family Medicine & Primary Care, 11, 100-107.
16. Şekerci, E. ve İnal, S. (2016). "Hastanede Yatan 0-6 Yaş Grubu Çocukların Annelerinin Ev Kazaları Konusundaki Bilgi Ve Uygulamalarının İncelenmesi". Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi 3 (3), 160-172.
17. Çınar, N. ve Görak, G. (2003). "0-6 Yaş Çocuklarda Annenin Ev Kazalarına Yönelik Güvenlik Önlemlerini Tanılama Ölçeği"nin geliştirilmesi, geçerlik ve güvenilirlik çalışması". Çocuk Formu, 6 (1), 22-7.
18. Erkal, S. (2010). "Identification of the Number of Home Accidents Per Year Involving Children in the 0-6 Age Group and the Measures Taken by Mothers to Prevent Home Accidents". Turkish Journal of Pediatrics, 52, 150-157.
19. Younesian, S, Mahfoozpour, S, Ghaffari, S.E, Kariman, H. and Hatamabadi, H.R. (2016). "Unintentional Home Injury Prevention in Preschool Children; A Study of Contributing Factors". Emerg (Tehran), 4, 72-77.
20. Korğalı, Ü.E. (2019). "Determining the Risk Factors of Home Accidents in 0-6-Year-Old Age Group and the Awareness Levels of Their Mothers About Home Accidents in Sivas". Cumhuriyet Medical Journal, 41, 306-317.
21. Çiçekler, C.Y, Er, Konuk, R, Pirpir, D.A. ve Büyükbayraktar, Ç. (2012). "0-6 Yaş Grubunda Çocuğu Olan Annelerin Ev Kazasına Yönelik Güvenlik Önlemlerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi". Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 21, 157-174.
22. Öztürk, C, Yıldırım, S.H, Bektaş, M. and Elçigil, A. (2010). "Home Accidents and Mothers Measurements in Preschool

- Children". *Anatolian Journal of Clinical Investigation*, 4, 15–21.
23. Gündüz, G. ve Aytekin, A. (2015). "Annelerin Çocuklarını Ev Kazalarından Korumaya Yönelik Tutumları ve Etkileyen Faktörler". *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastanesi Dergisi* 5 (3), 184-192.
24. Aktaş, B. (2010). "0-6 Yaş Grubu Çocuğu Olan Annelerin Ev Kazalarına Yönelik Güvenlik Önlemlerini Tanılama Durumu". *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 19, 146-149.
25. Balibey, M, Polat, S, Ertem, İ, Beyazova, U. ve Şahin, F. (2011). "Çocukluk Çağında Ev Kazalarına Yol Açan Etmenler". *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 20, 89-97.
26. Atak, N, Karaoğlu, L, Korkmaz, Y. and Usubütün, S. (2010). "A Household Survey: Unintentional Injury Frequency and Related Factors Among Children Under Five Years in Malatya". *The Turkish Journal of Pediatrics*, 52, 285-293.
27. Parmeswaran, G.G, Kalaivani, M, Gupta, S.K, Goswami, A.K. and Nongkynrih, B. (2016). Assessment of Home Hazards for Childhood Injuries in an Urban Population in New Delhi. *Child Care Health Dev*, 42, 473–477.